

VGR Analys 2025:22
2025-05-08

Etableringsprocesser och marknadens elbehov i kommuner i Västra Götaland

En studie av etableringsprocesser från
kommunernas perspektiv

Datum: 2025-05-08

Dokumentnamn: Etableringsprocesser och marknadens elbehov i kommuner i
Västra Götaland

Diarienummer: MRU 2025-00201

Beslutad av: Gustaf Zettergren, Koncernkontoret, avdelningschef forskning,
omställning och kompetens

Kontaktperson: Jesper Blomqvist, Koncernkontoret, regionutvecklare avdelning,
forskning, omställning och kompetens

Sammanfattning

Det är ett högt tryck av etableringsärenden¹ hos kommunerna i Västsverige, ca 240 av de just nu pågående förfrågningarna bedöms vara större och strategiskt viktiga etableringar.

I mer än hälften av etableringsförfrågningarna som bedöms som strategiskt viktiga är el- och effektfrågan avgörande; elförsörjningen är därmed en fortsatt högt prioriterad fråga.

De senaste fyra åren har 75 etableringsprocesser avbrutits på grund av bristande eleffekt, möjliga etableringar som berör ett betydande antal arbetstillfällen för vår region, och uteblivna skatteintäkter och tillväxt hos våra kommuner.

Det behövs nya och förbättrade arbetsätt för att bättre omhänderta etableringar så att investeringarna landar i Västra Götaland.

¹ Med etableringsärende menar vi ärenden där företag vill etablera sig eller har behov av att expandera och därför behöver samarbeta med kommunen. Det ackumulerande antalet etableringsärenden som anges i rapporten är inte unika ärenden på företagsnivå.

Inledning

Rapporten beskriver etableringsläget i kommuner i Västra Götaland med fokus på industriomställning och tillgång till eleffekt. Perspektivet är på hur processen kring el till etableringar fungerar i praktiken sett utifrån ett kommunalt etableringsperspektiv.

I Västra Götaland sker det investeringsfrämjande arbetet i samverkan mellan kommun, de fyra delregionala etableringskontor (Business Region/kommunalförbund), Västra Götalandsregionen samt med Business Sweden på nationell nivå. De 49 kommunerna hanterar etableringsförfrågningar lokalt och förfrågningarna kan komma direkt till kommunen eller via ett av delregionala etableringskontoren. Etableringskontoren samordnas och delfinansieras av Västra Götalandsregionen.

Västsverige är en industritung del av Sverige och totalt står tillverkningsindustri inklusive företagsnära tjänster för ca 160 000 sysselsatta i Västra Götaland. Företag med särskilt stor påverkan på fossil energi- och råvaruanvändning sysselsätter ca 70 000 personer. Berörda branscher är särskilt kemi, raffinaderi, plast, cement, glas, material, fordonstillverkning vilka påbörjat ett skifte i riktning mot fossilfria produkter och fossilfri produktion genom elektrifiering.

Flera befintliga företag i Västsverige är starkt drivande i klimatomställningen med långtgående planer att elektrifiera både produktion och produkter, samtidigt som elanvändningen i storstadsregionerna ökar och nya industrier vill etablera sig. Elektrifiering ses som viktig för att länet ska kunna behålla konkurrenskraft och attrahera nya etableringar som möjliggör den gröna omställningen.

Tidigare analyser av elbehov har adresserat dessa industriers behov.² Studierna har baserats på intervjuer med existerande större företag avseende deras förändrade elbehov under omställningen. Behoven har sammanställts i flera rapporter vilka påvisar stora skillnader mellan planerad utbyggnadstakt av nätkapacitet och takten i ökade behov av eleffekt till etableringar. I underlaget ingår även några processer kopplade till internationella företag som var kända etableringsprocesser vid tidpunkten för rapporternas framtagande.

² [Forskningsrapport: Behovsanalys av elanvändning, produktion och distribution i Västra Götaland på kort och lång sikt](#)

Västra Götalandsregionen har också i en separat rapport pekat på hur otillräcklig tillgång av eleffekt sannolikt leder till färre arbetstillfällen och försämrad ekonomisk utveckling.³

Samtidigt ger tidigare analyser inte hela bilden. Utifrån kontakter med bland annat företag och kommuner växer bilden av ett mörkertal på behovssidan. Via dialoger med Business Sweden, företag och kommuner identifieras ett bredare flöde av förfrågningar som inte fullt ut beaktas i arbetet med dimensioneringen av elnätet, eller tas med i behovsbilden av elnätsbolagen. Anledningen som ges kan vara en alltför dålig prognos för företagen att få el inom rimlig tid och att en process därför inte påbörjas. Befintliga företag har inte alltid kunnat uppmuntra nya leverantörsföretag i värdekedjan att etablera sig nära den egna fabriken eftersom förutsättningar för el inte funnits att tillgå lokalt. Kommuner möter löpande företag som sonderar möjligheterna att etablera sig i Västra Götaland, och i ett betydande antal fall har detta inte varit möjligt på grund av elbrist.

Utifrån enkätsvaren som ligger till grund för denna rapport stärks bilden på regional nivå att det finns ett (potentiellt och verkligt) marknadsbehov som inte fångas upp och ses som del av den marknad elnätsbolagen borde svara upp mot. Information om hur stort detta problem är har saknats. Därför har Västra Götalandsregionen tagit ett första steg i att försöka beskriva de förfrågningar från företag som når kommuner. Flera av etableringsprocesserna kommer av naturliga skäl inte att gå vidare utan faller bort också av andra anledningar än elbrist. Men det intressanta är att i flera fall kommer dessa företag aldrig ens in i den formella anslutningsprocessen och i en kö hos elbolag, eftersom effekt saknas, eller inte kan garanteras inom en rimlig tid.

Hur stort är etableringstrycket som påverkas av eltillgång, sett från kommunala aktörers perspektiv? En första analys har genomförts och presenteras i denna rapport. Enkät svar och kompletterande intervjuer som inhämtats tyder på att det kan finnas ett stort mörkertal till elmarknadens aktörers bedömning av marknadens behov. Rapporten ger en uppskattning av storleksordningen av uteblivna etableringsprocesser i kommuner till följd av svårigheter med anslutning till elnätet.

³ [VGR Analys 2024-19 Bedömning av sysselsättningseffekter](#)

Tillvägagångssätt

En enkätundersökning genomfördes inom ramen för det regionala projektet VEGO, ett samarbete avseende etableringar för grön omställning i Västra Götaland. Urvalet bestod av samtliga 49 kommuner, vilket innebär att undersökningen var en totalundersökning. En enkät skickades ut elektroniskt till kommunernas näringslivschefer eller personer med motsvarande funktion. Av de 49 tillfrågade kommunerna svarade 42 kommuner, vilket motsvarar en svarsfrekvens på cirka 86%. De kommuner som inte svarat är befolkningsmässigt mindre kommuner. Data samlades in under en period av två veckor i mars månad 2025. Utöver enkäten genomfördes fem uppföljningsintervjuer med de delregionala etableringskontoren för att se om det fanns mönster i hur processen kring etableringsärenden går till och hur den förhåller sig till elnätsbolagen.

Enkätfrågor och definitioner

1. Hur många etableringsärenden* arbetar ni med i er kommun just nu totalt?

*Med etableringsärende menar vi ärenden där företag, oavsett storlek eller bransch, vill etablera sig i kommunen eller har behov av att expandera i er kommun och därför behöver samarbeta med kommunen. Det kan vara ärenden som initierats flera år tidigare, men som kommunen arbetar med just nu i en etableringsprocess.

2. Hur många av dem anser du vara större och/eller strategiskt viktiga*?

*Strategiska etableringar och större investeringar, vad är det? Med strategiska etableringar och större investeringar menar vi satsningar som väsentligt stärker kommunens och regionens konkurrenskraft genom nya jobb och förbättrade värdekedjor. Det kan vara en ny aktör i en värdekedja eller en stor investering i ett befintligt företag som bidrar till grön omställning, till exempel genom att byta till grön el. Begreppet "betydande omfattning" varierar beroende på kommunens storlek och förutsättningar. Mindre butiker eller enklare tjänster räknas inte som strategiska etableringar eller större investeringar.

3. För hur många av dem bedömer du att tillgång till el/effekt är en viktig fråga?

4. Hur många investeringar och nyetableringar har inte genomförts i er kommun de senaste fyra åren på grund av problem med anslutning till elnätet? Kan du ge något exempel?
5. Har du andra inspel till Västra Götalandsregionen gällande frågeställningen ovan? Beskriv gärna.
6. Vilken kommun representerar du?

Det är skillnad mellan det *totala antalet etableringsärenden* och *antal företag* i dessa etableringsärenden

Det ackumulerande antalet etableringsärenden som anges i rapporten är inte unika ärenden på företagsnivå. Samma etablering som finns i en kommun kan finnas i en eller flera andra kommuner parallellt (företagen kan ha pågående förfrågningar till andra platser globalt eller i Sverige). Svårigheten att reda ut detta mer exakt har att göra med den sekretess som normalt kringgärdar etableringsprocesser.

Dock ser vi ett värde i att mäta *antalet pågående processer* eftersom varje process leder till ett arbete och bedömningar på kommunal nivå, och beslut som kommuniceras till de företag som önskar etablera sig. Ett företag kan få olika besked från olika kommuner i Västra Götaland beroende på kommunernas förutsättningar och kapacitet att arbeta med eller vara plats för nyetablering eller investering.

Detta ger värdefull inblick i kommunernas arbetssätt och underlag för förbättringsmöjligheter i samverkan. Bedömningen är att etableringsprocesser sällan sker på många platser samtidigt, och att i de fall det skett så har etableringsprocesserna varit kända regionalt eller av Business Sweden.

Det finns en strukturell utmaning i att samla in data om etableringsprocesser då kommuner, Västra Götalandsregionen och etableringskontor ibland ingått sekretessavtal med den etablerande parten. Bakom detta finns ofta konkurrensmässiga motiv och då framför allt för bolag som är noterade på börsen då nyheter om planer för nyetableringar och investeringar är kurspåverkande. I denna rapport har vi därför inte frågat om specifika namn på företag som ingår i etableringsprocesserna.

I Västra Götalandsregionens samordning av etableringskontoren arbetar vi dock för att få en mer detaljerad översikt över vilka unika företag som döljer sig bakom antalet etableringsprocesser i kommunerna i Västra Götaland.

Business Region Göteborg (BRG) samordnar Göteborgsregionens (GR) kommuner när det gäller etableringsförfrågningar. BRG svarar också för Göteborgs stads egna etableringsförfrågningar. Dock skiljer inte BRG på ärenden som rör enbart Göteborgs kommun eller övriga kommuner i Göteborgsregionen. Ett flertal av kommunerna inom GR har dock svarat för egen del på enkäten. I rapporten görs en konservativ bedömning utifrån vägledning av BRG för att undvika dubbelräkning. Denna bedömning baseras på historisk andel som brukar landa inom Göteborgs kommun. Kungsbacka kommun är medlem i BRG och GR, men ingår inte i underlaget för denna rapport.

Antal pågående etableringsärenden hos kommuner i Västra Götaland

Av de 49 tillfrågade kommunerna inkom svar från 42 kommuner. Det motsvarar en svarsfrekvens på ca 86 %. Endast befolkningsmässigt mindre kommuner har avstått från att svara. Resultaten bedöms representera läget i Västra Götaland. Som tidigare nämnts är det ackumulerande antalet etableringsärenden inte unika ärenden, utan ett ärende i en kommun, kan också vara föremål för hantering i andra kommuner parallellt, men vi ser ett värde i att mäta *antalet pågående* processer.

Resultaten påvisar att det finns ett högt tryck på förfrågningar och etableringsärenden som når kommuner. Näringslivsstrategier i kommuner kontaktas och engageras i stor utsträckning i dessa förfrågningar. Noterbart är också att spridningen är stor i länet. Det vittnar om att Västsverige, med en redan etablerad och verksam industrisektor, är en attraktiv region att etablera sig i.

De svarande kommunerna rapporterar in att det är ca 750 aktuella etableringsärenden som kommunerna jobbar med, och dessa återfinns i princip hela regionen. Även om ärendena är förhållandevis jämnt fördelade i hela länet finns av förklarliga skäl fler ärenden inom eller nära de större tätortskommunerna.

Strategiskt viktiga etableringar

Ungefär var tredje etableringsärende, eller 240 stycken, av de ärenden som kommunerna hanterar bedömer näringslivsstrategerna vara av större eller strategiskt art. Det kan handla om en viktig nyinvestering i en befintlig industri, eller etableringar som leder till förbättrade värdekedjor samt etablering av helt ny industri. Etableringsärendena fördelar sig geografiskt över 36 kommuner i länet.

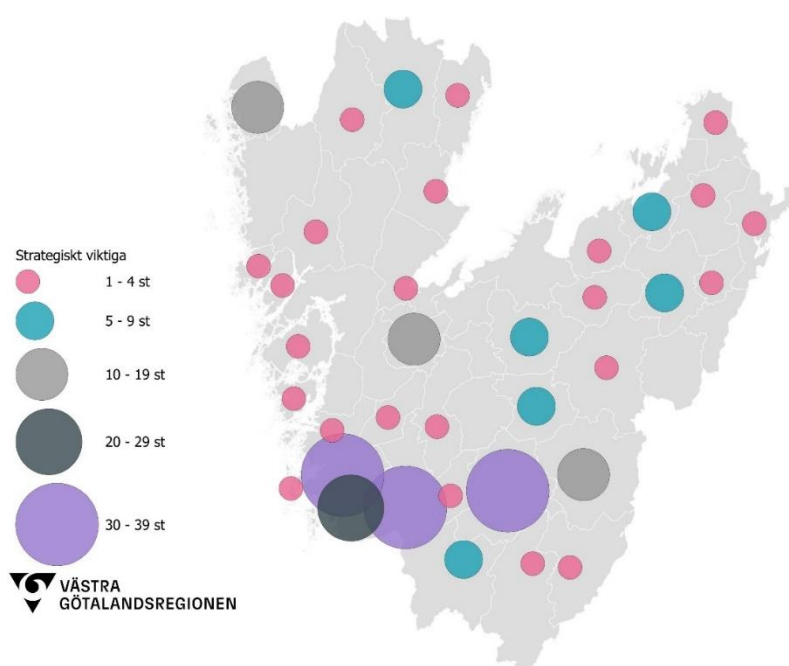

Bild 1. Större och strategiskt viktiga etableringsärenden

Etableringar där tillgång på eleffekt är viktigt

På frågan om vilka etableringsärenden där tillgång på el och effekt bedöms vara en viktig fråga summerar kommunernas svar till 140 etableringsärenden. Det kan röra sig om en elintensiv etablering, eller där en nuvarande effektbrist i nätet är en känd begränsning och påverkar situationen även om det tillkommande eleffektbehovet är mindre. Behoven varierar givetvis i storlek beroende på kommun, samtidigt är alla större etableringar mer eller mindre beroende av elanslutning.

Kommunerna lyfter att det många gånger finns andra hinder eller svårigheter kring etableringar än bara elanslutning, till exempel markåtkomst och miljötillstånd. Men det kan ändå konstateras att i drygt

hälften av alla större och strategiskt viktiga etableringarna så pekas elanslutning specifikt ut som en viktig fråga. Dessa 140 etableringsärenden fördelar sig geografiskt spritt över 34 kommuner i länet. En handfull kommuner har ett högt antal ärenden, det stora flertalet av kommunerna har enstaka eller fåtal elintensiva etableringsprocesser.

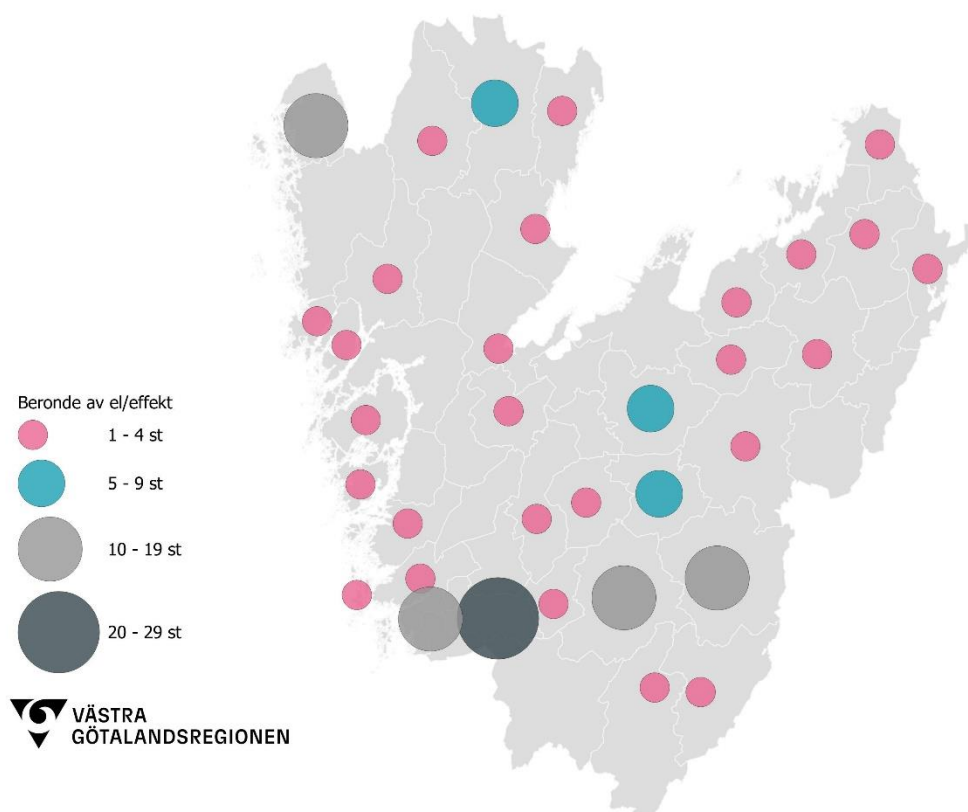

Bild 2. Etableringsärenden där el och effekt bedöms som en viktig fråga

Etableringar som inte genomförts på grund av problem med anslutning till elnät

Elnätets kapacitet och flaskhalsproblematik har varit en känd utmaning de senaste åren. Kommunernas svar vittnar om att det finns reella konsekvenser när utbyggnaden inte görs i förväg eller görs för sent.

Enkätsvaren visar att det är 75 etableringsärenden som inte blivit av på grund av problem med anslutning till elnätet de senaste fyra åren. Det är 21 kommuner som tappat etableringar och därigenom arbetstillfällena som

annars hade genererat skatteintäkter och tillväxt. Även om det sannolikt inte handlar om 75 unika företag så är det 75 tillfällen som ett etableringsärende stoppats på grund av effektbrist i elnätet.

Genom processer kopplat till regionala utvecklingsansvaret får Västra Götalandsregionen inblick i ett antal av dessa etableringsprojekt. Det gör att en del av dessa uteblivna etableringar är kända i mer detalj. Bedömning är att dessa uteblivna etableringar berör ett betydande antal arbetstillfällen.

Delregional sammanställning			
Delregion	Ärenden* som är strategiskt viktiga	Ärenden* där el är en viktig fråga	Utebliven* investering pga. effektbrist
Boråsregionen	52	34	12
Fyrbodal	44	40	17
Skaraborg	43	20	25
Göteborgsregionen	101	46	21
Totalt, VG	240	140	75
<i>*pågående ärenden hos kommuner just nu</i>			<i>*senaste fyra åren</i>

Tabell 1. Delregional sammanställning av inkomna svar från kommunerna

Sammanställning av medskick från kommunerna om etableringsläget

Många av svaren från kommunerna beskriver utmaningar med energikrävande förfrågningar och otillräcklig elkapacitet för nya etableringar. Utmaningarna skiljer sig åt beroende på kommunens karaktär och lokala förutsättningar. Vissa geografiskt små kommuner lyfter exempelvis att frågan om markåtkomst är det avgörande hindret vid etableringsförfrågningar, men hade ändå gärna haft bättre information om kapaciteten i elnätet regionalt för att kunna hänvisa ett ärende vidare till en plats där kapacitet finns.

Landsbygdskommuner lyfter att även relativt små etableringar med till exempel 10–20 arbetstillfällen är av stor vikt i en lokal ekonomi. Betydelsen av “strategiskt viktiga etableringar” är därför ett relativt begrepp som utgår från en kommunal behovsbild.

För tätortskommuner och befolkningsmässigt större kommuner handlar det oftare om större etableringar, där utmaningarna är relaterade till att

hantera höga effektbehov och långsamma anslutningsprocesser. Här lyfts ofta en bättre samverkan mellan kommuner, elbolag och andra aktörer som avgörande för att stärka elförsörjningen och den regionala utvecklingen. Upplevd begränsad insyn i el- och effekttillgången beskrivs försvåra dialogen med intressenter och riskera hämma arbetet med regional utveckling och näringslivsutveckling på kommunal nivå.

Skaraborg

Situationen för kommunerna i Skaraborg varierar. En kommun beskriver att de tidigare har haft energikrävande förfrågningar, vilket var utmanande. I dagsläget finns kommuner som beskriver sig ha ett maxuttag på 3 MW, vilket är otillräckligt för de flesta nya etableringar som ofta kräver betydligt högre effekt. De större behoven skapar problem och upplevs ta lång tid att lösa. Flera av fritextsvaren i enkäten lyfter att kommunerna möts av en frustration från större företagsetableringar att anslutning till el är väldigt kostsam, vilket också ses som hämmande för näringslivsutveckling och det regionala utvecklingsarbetet.

Det planeras för ny industrimark, men tillgången till el anses vara oviss. I flera av svaren lyfts att samverkan mellan kommunen, lokala elbolag, andra offentliga regionala aktörer, och elnätsbolagen är avgörande för att stärka både elförsörjningen och den regionala utvecklingen.

Göteborgsområdet

I norra GR-området finns exempel på planprocess för verksamhetsmark, vilken sannolikt kräver mycket el. Svaren beskriver att det är svårt att få en helhetsbild av elkapacitet, som börjar närma sig en gräns. Samverkan och kunskapsutbyte ses som nödvändigt för att få till ändamålsenliga arbetsätt.

Tillgång till publik laddinfrastruktur för tunga fordon vid E20 är viktigt, men det är sådana exempel på satsningar som enkätsvaren visar på är svåra att få till på grund av elsituationen så som den ser ut idag.

Kemiindustrin har stort behov av effekt för att ställa om produktionen, där tillgång till el och effekt är ytterst viktigt för investeringar. Dessa investeringar följs nära av kommunen men ingår inte i underlaget av pågående etableringsärenden till denna rapport. Enkätsvaren vittnar om att det har inkommit förfrågningar från företag som ser att det är fördelaktigt att ligga nära kemiklustret, men har inte kunnat ta emot dem på grund av bristande effekttillgång.

Fyrbodal

För befolkningsmässigt små kommuner kan även mindre etableringar vara strategiskt viktiga. Exempelvis har en etablering i en Dalslandskommun med 50 anställda haft stor påverkan på samhället, jämförbar relativt sett med större etableringar i större städer. Det är viktigt att förstå den relativa betydelsen av etableringar beroende på geografisk plats. Små kommuner har begränsade resurser och måste prioritera realistiskt kring etableringar. Vissa förfrågningar med stora krav på eltillgång och andra specifikationer har avvisats. Särskilt större etableringar kräver samarbete på regional och nationell nivå, och Business Region Väst spelar därför en viktig roll. Samverkan mellan kommuner lyfts även i Fyrbodal som avgörande för att skapa en smidigare etableringsprocess och främja långsiktig tillväxt.

Det lyfts ytterligare exempel från en Dalslandskommun där kommunen vill etablera förnybar energiproduktion men utmaningar dels med miljöprocesser men också med frågan om elanslutning gör att projekten försvåras. Här finns också exempel från redan etablerad petrokemisk verksamhet som är elintensiv och som behöver eleffekt för sin gröna omställning.

Boråsregionen

Kommunerna i Boråsregionen beskriver sammantaget att det behöver utvecklas snabbare arbets sätt med elförsörjning när de utvecklar verksamhetsområden. Arbets sätten beskrivs i enkätsvaren som dysfunktionella och det att det kan ta fem år från att mark är detaljplanerad tills att det finns effekt i elnätet. Då skapas inga förutsättningar för attraktivitet, etableringar uteblir och därigenom minskas konkurrenskraften. Det påverkar hela Västsverige, och situationen beskrivs som mycket hämmande för regional utveckling. Kommunerna upplever det svårt att få information om el- och effektläget, då elnätsbolagen inte tar aktivt del i frågan förrän etableringen är i gång. En kommun bedömer att för alla företagsetableringar är el- och effektfrågan viktig fråga.

Formella processen för att ansöka om effekt

I avsnitten ovan har etableringsprocessen beskrivits utifrån kommunernas perspektiv. Den formella ansökningsprocessen som regleras i lag och som elnätsbolagen har att svara upp mot beskrivs i nedanstående avsnitt.

Elnätet är uppdelat i tre nivåer med olika huvudmän som ansvarar för dess funktionalitet. Lokalnät med de lägsta spänningsnivåerna, regionnät och ett stamnät. De företag som äger region- och lokalnät har systemansvar för distributionssystemet. Svenska kraftnät ansvarar för stamnätet och därmed driftsäkerheten i överföringssystemet.⁴ Ett nätföretag ansvarar enligt elnätslagen för att driva, underhålla samt utveckla och bygga ut elnätet vid behov. Idag råder ett marknadsmonopol för elnät och nätföretagen har som uppgift att ansluta och leverera el inom rimlig tid till kunder inom sitt geografiska område.

Anslutningsprocessen beskrivs av Energimarknadsinspektionen (Ei) i sex huvudsakliga steg som startar med att elnätsföretagen behöver få en indikation om anslutning, och att företagen lämnar in en ansökan om anslutning. Redan i den tidiga dialogen får företagen en första information om vilka möjligheter det finns för att ansluta sig till elnätet. Vid ansökan begär elnätsföretagen in information från kunden som är relevant utifrån nätbolagens uppgift att påbörja arbetet med anslutning. Det kan handla om anläggningens storlek ur effektsynpunkt, projektets mognadsgrad, tidplan och energianalys.

Enligt Svenska Kraftnäts definition⁵ avser mognadsgrad ett mått som visar hur långt sökande kunds anläggningsprojekt har nått vid olika på förhand bestämda tidpunkter. Vid dessa avstämningar följs projektets framdrift upp hos den sökande kunden. En aktiv dialog säkerställer därmed att nödvändig information kommuniceras, vilket underlättar nätplanering, resursplanering och företagets etablering.

Bild 3. Ei:s beskrivning av anslutningsprocessens steg

⁴ [Om systemansvaret | Svenska kraftnät](#)

⁵ [Vägledning för anslutning till Stamnätet;](#)

Elnätbolagen har olika verktyg för att jobba med anslutning av kunder, och enligt lag ska detta ske inom skälig tid som av Ei förtydligt i normalfall inte ska ta längre än 2 år.⁶ Numera finns också krav på elnätbolagen om att upprätta nätutvecklingsplaner vartannat år som ska ge en bild av det bedömda framtida kapacitetsbehovet och planerade åtgärder för att möta behoven. Ei lyfter tydligt fram planering och dialog med aktörer som exempel på arbetssätt som behövs för att kunna ansluta en ansökan inom skälig tid. Elnätsbolag har också möjlighet att neka anslutning om ledig kapacitet saknas och inte går att åtgärda på ett samhällsekonomiskt motiverat sätt, eller om det föreligger andra särskilda skäl.⁷

Etableringar och eleffekt – etableringskontorens perspektiv

Som komplement till kommunernas enkätsvar har de delregionala etableringskontoren beskrivit sin arbetsprocess och hur den förhåller sig till behov av eleffekt och ansvariga nätägare.

Etableringsförfrågningar inkommer i regel direkt till de delregionala etableringskontoren, eller till etableringskontoren via Business Sweden i de fall det handlar om större eller internationella aktörer. Etableringar som kontakter en kommun direkt gör det oftast på grund av att de gjort sin analys i förväg och redan vet var förutsättningar finns. Det gäller till exempel etablering av energiproduktion som vind- och solkraft, eller ett mindre effektbehov som kan omhändertas av ett lokalt elnätsbolag.

För etableringar som har ett större behov av eleffekt i sin kravspecifikation görs i regel en sortering direkt på etableringskontoren. Kunskapen är tillräckligt stor om vilka de möjliga nivåerna är för att kunna bedöma om en förfrågan är relevant att skicka vidare till en etableringsprocess i kommunen. I stora delar i Västra Götaland läggs förfrågningar som har ett behov över 10 MW åt sidan direkt. Det innebär att frågan inte går vidare för handläggning på kommunal nivå och inte diskuteras med ett lokalt energibolag och förfrågan blir därmed inte heller känt för regionnätsägare. I de fall där effektbehovet bedöms som möjligt att möta tar

⁶ 4 kap. §5, [Ellag \(1997:857\) | Sveriges riksdag](#); ställningstagande Ei - [Anslutningsprocessen](#)

⁷ 4 kap. §2, [Ellag \(1997:857\) | Sveriges riksdag](#)

etableringskontoren kontakt med den elnätsägaren för att diskutera det önskade el- och effektbehovet.

På platser där det under perioder funnits ett starkt etableringstryck och stort behov av el och effekt har elnätsbolagen varit en naturlig part i samtalen. Men när beskeden varit tydliga att ett betydande tillskott av effekt inte är aktuellt inom en 10 årsperiod har ambitionen att arbeta med större etableringar lagts på is, och ambitionerna om en utökad dialog med regionnätsägaren har uteblivit. Det har upplevts svårt att diskutera förutsättningar för etableringar när svaren varit att el inte finns att tillgå förrän långt in i framtiden.

I intervjuerna lyfts att det finns flera exempel på hur företag som försöker etablera sig i regionen länge försökt ha en dialog med sitt elnätsbolag, men som beskrivit den som svår och därför hört av sig till etableringskontor. En utbredd uppfattning är att elnätsbolagen här visar litet intresse för dialog med etableringskontor om pågående processer, och får försöka skapa sig en egen bild av förutsättningarna. Etableringskontoren upplever svårigheter att få till den dialog som är önskvärd.

I kommuner med egna större lokala elnätsbolag beskrivs behovet av egen dialog med regionnätetsnivån som inte lika viktigt. I dessa kommuner finns större möjligheter att diskutera kopplingen mellan till el- och effektbehov och framtida etableringar och befintlig industriomställning direkt med det lokala energi- och nätbolaget.

Utökad och utvecklad dialog med elnätsbolagen är en angelägen fråga som etableringskontoren möter återkommande som ett uttalat behov hos kommuner och företag, för att bättre kunna möta behov av el- och effektberoende investeringar.

Diskussion och slutsats

Denna rapport lyfter fram att det finns en skillnad mellan den kommunala och regionala bilden av marknadens behov, i jämförelse med det marknadsbehov som definierats av den praxis som växt fram utifrån tolkningar av elmarknadens regleringar.

Informationen om möjliga etableringar finns till stor del bland etableringskontoren och hos kommunerna. Den informationen pekar på att företag löpande inte ges möjlighet att etablera sig på grund av el- och effektbrist.

Då denna elbrist i stor utsträckning ligger utanför den formella anslutningsprocessen finns en stor risk att den inte syns och inte beaktas, och därmed inte leder till att nät byggs ut. Elnätbolagen arbetar i stor uträkning utifrån en process som bygger på att företag ska ställa sig i kö genom deras anslutningsprocess. Denna undersökning visar att Västra Götaland går miste om strategiska investeringar och etableringar som kräver besked snabbare än vad en sådan process medger.

Svaren på enkäten visar att det är ett högt tryck på etableringar i Västsverige och att strategiskt viktiga etableringar som bidrar till den regionala utvecklingen behöver bättre förutsättningar genom förändrade arbets sätt för att landa i Västra Götaland.

Problemet gäller särskilt för industrins gröna omställning, där företagen behöver förhålla sig till en global förändringstakt och där de inte nödvändigtvis är beroende av att göra investeringarna i just Sverige. För drygt hälften av de strategiskt viktiga etableringarna som lyfts i enkäten pekas el- och effektfrågan som särskilt viktig. Enkät svaren visar att Västra Götaland redan har förlorat möjliga etableringar, vilket bedöms beröra ett betydande antal arbetstillfällen, på grund av bristande eleffekt.

Enligt Energimarknadsinspektionen behöver elnätbolagen arbeta mer proaktivt med nätutveckling för att åtgärda kapacitetsbrister i nätet och därigenom möjliggöra anslutningsförfrågningar.

Den kommunala och regionala bilden av marknadens elbehov skiljer mot den behovsbild som elmarknadens aktörer agerar på.

Det är fortsatt ett högt tryck på etableringar i Västsverige, strategiskt viktiga etableringar behöver ett bättre omhändertagande för att landa i Västra Götaland.

Elnätbolagen behöver arbeta mer proaktivt med nätutveckling för att kunna tilldela anslutning inom rimlig tid.

Det behövs en utvecklad samverkan mellan elnätbolagen och de etableringsfrämjande aktörerna i Västra Götaland för att möta elbehoven i länet.

Energimarknadsinspektionen understryker att ett sådant arbetsätt ställer stora krav på prognosarbetets kvalitet. Ett verktyg för elnätsbolagens prognosarbete är de nätutvecklingsplaner som ska tas fram vartannat år och som beskriver behovet av överföringskapacitet med en utblick mot de kommande tio åren.

Den här rapporten indikerar att elnätsbolagen saknat tillräcklig kunskap och underlag, samt tillförlitliga prognoser för att bedöma det verkliga marknadsbehovet. Det är därför positivt att kraven på nätutvecklingsplanernas utformning fått en tydligare reglering av Energimarknadsinspektionen, och att elnätsföretagen framöver ska redogöra för hur relevanta prognoser från kommuner och regioner har beaktats i prognosarbetet.

Elnätsbolagens processer behöver beakta det arbete och de diskussioner som förs mellan bolag som undersöker möjligheten till etablering och de etableringsfrämjande aktörerna. För att förbättra situationen krävs en mer proaktiv och transparent dialog mellan alla berörda parter. Snabbare och mer effektiva arbetsätt behövs för att möta elbehoven och främja långsiktig tillväxt.

